

OIKEUDEN PERUSTEOKSET

YRITYSOIKEUS

SEPPO VILLA
MANNE AIRAKSINEN
ANETTE ALÉN-SAVIKKO
JOHAN BÄRLUND
JYRKI JAUHAINEN
TIMO KAISANLAHTI
JOEL KANERVO
MÅRTEN KNUTS
PETRI KUOPPAMÄKI
SEPPO KYMÄLÄINEN
JULI MANSNÉRUS
JUKKA MÄHÖNEN
TAINA PIHLAJARINNE
JUHA RAITIO
KLAUS VIITANEN

ALMA INSIGHTS
HELSINKI 2024

VIIDES, UUDISTETTU PAINOS

COPYRIGHT © 2024 ALMA MEDIA FINLAND OY JA KIRJOITTAJAT

GRAAFINEN SUUNNITTELU: PORKKA & KUUTSA OY

TOIMITUS: HARRI KORKEAMÄKI

TAITTO: ASTE HELSINKI OY, SIRPA TÖYRÄ JA OUTI PALLARI

PAINO: BALTO PRINT 2024 LIETTUA

ISBN 978-952-14-5239-0

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almainsights.fi

ESIPUHE VIIDENNEEN PAINOKSEEN

Kuten teoksen neljännen painoksen esipuheessa totesin, yritystoimintaa koskeva toimintaympäristö ja sääntely ovat jatkuvassa liikkeessä. Tämän teoksen päivittäminen vain neljän vuoden päästä edellisestä painoksesta viestii osaltaan siitä, että sääntelyn päivittymisen vauhti on entisestään kiihtynyt. Teoksen päivittäminen nähtiinkin vuonna 2024 välttämättömäksi, jotta saamme ylläpidettyä teoksen sisältöä niin, että se vastaa muuttunutta sääntelyä ja oikeuskäytäntöä. Utta sääntelyä seuratessaan ja sen määrää ja sisältöä arvioidessaan ei voi välttyä tekemästä johtopäätöstä siitä, että EU-oikeuden implementointi on pitänyt ja pitänee myös tulevaisuudessa kansallisen lainsäätäjän kiireisenä. Esimerkiksi osakeyhtiölain kahdestakymmenestäviidestä muutoksesta suurin osa on johtunut uudesta tai päivittyvästä EU-oikeudesta. Yritysvastuuta ja kestävyysraportointia koskeva sääntely toimii hyvänä esimerkkinä EU-oikeuden jatkuvasti kehittyvästä roolista. Vaikka EU-oikeuden vaikutus onkin ollut merkittävä ajuri koko teoksen uudistamisessa, teokseen on myös päivitetty yritysoikeuden kansallisen sääntelyn muutokset ja lisäksi on otettu huomioon teoksen kannalta merkityksellinen uusi oikeuskäytäntö.

EU-oikeus vaikuttaa läpileikkaavalla tavalla yritysoikeuden kaikilla sektoreilla. EU-oikeuden laaja implementointi yhtenäistää sääntelyn sisältöä jäsenvaltioissa ja tässä mielessä helpottaa yritysten toimintaa sekä lisää ymmärrystämme jäsenvaltioiden sääntelyn sisällöstä. Lisäksi on varsin ilmeistä, että EU-oikeuden implementointi on edelleen johtanut sääntelyn yksityiskohtaistumiseen ja monimutkaistumiseen. EU-pohjaisen sääntelyn kasvu näkyy entisestään vahvistuneena tässä teoksessa niin rakenteellisesti kuin sisällöllisestikin. Tavoitteena on ollut, että EU-oikeus on mukana teoksen alusta loppuun integroituna osaksi kunkin oikeudenalan sisältöä – ajatuksena, että EU-oikeus on jo osa kansallista oikeutta.

Kuten aikaisemmissakin Yritysoikeuden painoksissa, myös vuoden 2024 painoksessa esiteltäväksi valituista yritysoikeuden sääntelyn alueista sekä eri pääjaksojen ja lukujen välisistä suhteista vastuun kantaa päätoimittaja. Tällä kertaa teos on laajentunut noin sadalla sivulla, vaikka kirjoitustyön aikana tavoitteena on ollut pyrkimys vähentää tekstin määrää. Lisääntynyt sääntely on kuitenkin johtanut tekstin määrän kasvuun, vaikka tekstiä on samalla karsittu.

Teoksessa on edelleen monta kirjoittajaa, ja heidät on valittu niin, että he edustavat alansa johtavia osaajia. Osa on ollut mukana teoksen ensimmäisestä painoksesta lähtien, mutta matkan varrella on saatu mukaan myös nuorempia kirjoittajia. Teoksessa on seurattu lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä elokuun loppuun 2024. Tuon ajankohdan jälkeen ilmestynyttä kirjallisuutta ja oikeustapausaineistoa kirjoittajat ovat mahdollisuuksiensa mukaan huomioineet teoksen vedosvaiheessa.

Kiitän jälleen kaikkia kirjoittajia ahkeruudesta, aikataulussa pysymisestä ja siitä syvältä kumpuavasta innosta, jota olette osoittaneet tämän teoksen sisällön tuottamiseen. Suuret kiitokset ansaitsee jälleen kerran toimituksen ammattitaitoinen henkilökunta.

Helsingissä, marraskuun 14. päivänä 2024

Seppo Villa

SISÄLLYS

Esipuhe viidenteen painokseen.....	5
Teoksen kirjoittajat	7
Lukijalle.....	39
Lyhenteet.....	41

IYRITYSTOIMINNAN OIKEUDELLINEN YMPÄRISTÖ

45

1. YRITYS JA YRITYSTOIMINTA..... 47

Seppo Villa

2. ELINKEINOVAPAAUS 49

Seppo Villa

3. ORGANISOITUMINEN..... 53

Seppo Villa

4. TEOKSEN NÄKÖKULMAT YRITYSTOIMINTAAN 57

Seppo Villa

5. EU:N SISÄMARKKINAT JA YRITYSTOIMINTA..... 59

Juha Raitio

1. Yritys sisämarkkinoilla	59
1.1. Sisämarkkina- ja kilpailuoikeus	59
1.2. Yritystoimintaan suoraan vaikuttava sisämarkkinaoikeus	61
2. Yrityksen ja valtion suhde EU:n sisämarkkinoilla	61
2.1. Valtiontuet.....	62
2.2. SGEI-palvelut	66
2.3. Julkiset yritykset	69
2.4. Julkiset hankinnat.....	70
3. Perusvapaudet ja yritys	71
3.1. Vapaa sijoittautumisoikeus ja yrityksen kotipaikan siirto	71
3.1.1. Yrityksen kotipaikan siirto	72
3.2. Pääoman vapaa liikkuvuus ja yritystoiminta	74
3.2.1. Soveltuuko pääoman vapaa liikkuvuus, kun sijoitetaan yritystoimintaan?.....	74
3.2.2. Pääoman vapaa liikkuvuus ja ns. Golden Shares -oikeuskäytäntö.....	77
4. Lopuksi.....	78

II YRITYSMUODOT 81

1. YRITYSMUOTOJEN PÄÄPIIRTEET 83

Manne Airaksinen ja Jyrki Jaubiainen

1. **Yritysmuodon valinta** 83
2. **Yritysmuotojen vertailua** 84
 - 2.1. Säätelystä..... 84
 - 2.2. Vertailun lähtökohtia 85
 - 2.3. Henkilökohtainen vastuu..... 86
 - 2.4. Enemmistöperiaate ja ”euro ja ääni”-periaate 89
 - 2.5. Varojen jakaminen 89
 - 2.6. Omistuksen siirtokelpoisuus..... 91
 - 2.7. Eri tekijöiden yhteisvaikutus 91
3. **Kaupparekisteri** 93
 - 3.1. Yleistä kaupparekisteristä 93
 - 3.2. Ilmoitettavat ja rekisteröitävät tiedot 95

2. YKSITYINEN ELINKEINONHARJOITTAJA 97

Manne Airaksinen ja Jyrki Jaubiainen

1. **Elinkeinovapaus** 97
2. **Yksityinen elinkeinonharjoittaja** 99

3. AVOIN YHTIÖ JA KOMMANDIITTIYHTIÖ..... 103

Manne Airaksinen ja Seppo Kymäläinen

3. **Pääperiaatteet** 103
 - 3.1. Keskeiset piirteet 103
4. **Perustaminen ja yhtiösopimus**..... 107
 - 4.1. Yhtiön syntyminen 107
 - 4.2. Yhtiösopimus..... 109
 - 4.2.1. Yhtiösopimuksen vähimmäisisältö 111
 - 4.2.2. Muita sovittavia asioita 113
 - 4.2.3. Pätemättömyys ja kohtuullistaminen 114
 - 4.3. Yhtiösopimuksen muuttaminen 116
 - 4.4. Kaupparekisteri-ilmoitus 117
 - 4.5. Yhtiöosuuden luovuttaminen 118
5. **Hallinto ja edustaminen** 120
 - 5.1. Yleistä päätöksenteosta henkilöyhtiössä 120
 - 5.2. Vastuunalaisen yhtiömiehen hallinnoimisoikeus 121
 - 5.3. Toimitusjohtaja ja erityistehtävät..... 127
 - 5.4. Tilintarkastus ja osakkaan tarkastusoikeus..... 130
 - 5.5. Yhtiön edustaminen 132
 - 5.5.1. Kelpoisuus ja toimivalta 132
 - 5.5.2. Vastuunalaisen yhtiömiehen edustamisoikeus..... 134
 - 5.5.3. Äänettömän yhtiömiehen edustamisoikeus..... 136
 - 5.5.4. Toimitusjohtajan edustamisoikeus 137
 - 5.5.5. Prokuristi 137
6. **Rahoitus**..... 138
 - 6.1. Henkilökohtaisen vastuun merkitys..... 138

6.2.	Yhtiöpanokset.....	138
6.2.1.	Vastuunalaisen yhtiömiehen panos	138
6.2.2.	Äänettömän yhtiömiehen panos	140
7.	Varojen jakaminen ja yhtiön lopettaminen	141
7.1.	Yleistä etusijajärjestyksestä yhtiön toiminnan aikana	141
7.2.	Menojen korvaaminen ja oikeus palkkioon	142
7.3.	Voiton ja tappion jakaminen	144
8.	Yhtiön purkaminen ja yhtiöosuuden lunastaminen	147
8.1.	Yleiskuva sääntelystä	147
8.2.	Purkuperusteet.....	149
8.3.	Selvitystila ja selvitysmenettely	155
8.4.	Omaisuuksien jakaminen	158
8.5.	Yhtiöosuuden lunastaminen	159
9.	Yhtiörakenteen ja yhtiömuodon muuttaminen	162
9.1.	Sulautuminen	162
9.2.	Yhtiömuodon muuttaminen	163
9.3.	Lunastus sulautumisen ja osakeyhtiöksi muuttamisen yhteydessä	165
10.	Velkavastuu	165
10.1.	Vastuunalaisen yhtiömiehen velkavastuu	165
10.2.	Äänettömän yhtiömiehen velkavastuu	168
10.3.	Yhtiömiehen maksama yhtiön velka ja vastaavat tilanteet	168
10.4.	Vastuunalaisen yhtiömiehen asema velan maksamisen jälkeen	169
10.5.	Velkavastuun toteuttaminen	170
10.6.	Kuittaustilanteet	171
11.	Yhtiömiehen, toimitusjohtajan ja selvitysmiehen vahingonkorvausvastuu	171
4.	OSAKEYHTIÖ	175
<i>Jukka Mähönen ja Seppo Villa</i>		
1.	Johdanto	175
1.1.	Osakeyhtiöt ja niiden sääntely	175
1.2.	Osakeyhtiölain keskeiset piirteet	183
2.	Yleiset periaatteet	184
2.1.	Johdanto	184
2.2.	Yleisten periaatteiden merkitys	185
2.3.	Voitontuottamistarkoitus	185
2.4.	Yhdenvertaisuus ja enemmistöperiaate	186
2.5.	Johdon fidusiaariset velvollisuudet.....	188
2.5.1.	Huolellisuusvelvollisuus	188
2.5.2.	Lojaliteettivelvollisuus	189
2.5.3.	Eriyistilanteita	191
2.5.4.	Fidusiaarivelvollisuuksien tehosteet	195
2.5.5.	Tuottamusolettama	195
2.5.6.	Muiden tahojen kuin johdon fidusiaariset velvollisuudet.....	200
2.6.	Tahdonvaltaisuus	201
2.7.	Pääoman pysyvyys.....	204
2.8.	Oikeushenkilöllisyys	208
2.9.	Osakkeenomistajan rajoitettu vastuu	209
2.10.	Osakkeen luovutettavuus	210
3.	Perustaminen	212
3.1.	Sopimusperusta	212
3.2.	Perustamistoimet	213
3.2.1.	Lähtökohdat	213
3.2.2.	Perustamissopimus	214

3.2.3.	Yhtiöjärjestys	217
3.2.4.	Malliyhtiöjärjestys.....	218
3.2.5.	Osakemerkintä.....	219
3.2.6.	Osakkeiden maksaminen	219
3.2.7.	Merkintämaksun periminen	222
3.2.8.	Rekisteröiminen ja sen oikeusvaikutukset	223
3.3.	Julkista osakeyhtiötä koskevat erityiset säännökset	225
3.3.1.	Erityiset edut ja kustannukset	225
3.3.2.	Perustamisen jälkeen tehdyt merkittävät hankinnat.....	225
4.	Corporate Governance	226
4.1.	Hyvä hallinnointitapa	226
4.2.	Hallinnon järjestäminen	228
4.3.	Hallintomallit	229
4.4.	Osakkeenomistajien päätöksenteko	230
4.4.1.	Yhtiökokous.....	230
4.4.2.	Yksimielisten osakkeenomistajien päätös.....	234
4.4.3.	Yhtiökokouksen lajit	235
4.4.4.	Osakkeenomistajan oikeus saada asia käsiteltäväksi yhtiökokouksessa	238
4.4.5.	Yhtiökokoukseen osallistuminen	240
4.4.6.	Yhtiökokouksen kutsuminen koolle.....	244
4.4.7.	Kokouspaikka.....	247
4.4.8.	Päätöksenteko	248
4.4.9.	Esteellisyys.....	249
4.4.10.	Kokousmenettely	252
4.4.11.	Jatkokokous.....	254
4.4.12.	Päätöksentekovaatimukset	255
4.5.	Yhtiön johto ja yhtiön edustaminen	258
4.5.1.	Toimivallan ja kelpoisuuden jakautuminen	258
4.5.2.	Osakeyhtiön edustajan kelpoisuus ja toimivalta	259
4.5.3.	Hallitus	261
4.5.4.	Toimitusjohtaja	272
4.5.5.	Hallintoneuvosto	273
4.5.6.	Yhtiön edustaminen.....	275
4.6.	Päätösten moittiminen	278
4.6.1.	Yhtiökokouksen päätöksen moittiminen	278
4.6.2.	Mitätön yhtiökokouksen päätös.....	279
4.6.3.	Mitätönmään yhtiökokouksen päätökseen rinnastuva hallituksen päätös	280
4.6.4.	Tuomion sisältö ja vaikutukset	280
5.	Rahoitus	281
5.1.	Lähtökohdat	281
5.2.	Rahoituksen lajit.....	281
5.2.1.	Oma pääoma.....	281
5.2.2.	Vieras pääoma.....	283
5.2.3.	Välipääoma.....	285
5.3.	Osakeyhtiö on pääomayhtiö	285
5.4.	Osakkeenomistajan rajoitettu vastuu	286
5.5.	Osakeyhtiölain mukainen pääomajärjestelmä	287
5.5.1.	Nimellisarvoton järjestelmä	287
5.5.2.	Nimellisarvoinen järjestelmä.....	288
5.6.	Osake.....	290
5.6.1.	Peruspiirteet	290
5.6.2.	Tavallinen osake.....	292
5.6.3.	Osakkeiden erilaistaminen	293
5.6.4.	Muunneltava osake	294

	5.6.5.	Moniääninen osake	295
	5.6.6.	Äänivallaton ja äänivallaltaan rajoitettu osake.....	296
5.7.		Vaihdannanrajoituslausekkeet.....	298
	5.7.1.	Vaihdannan vapaus	298
	5.7.2.	Lunastuslauseke	299
	5.7.3.	Suostumuslauseke	301
5.8.		Osakkeeseen liittyvät todistukset.....	302
	5.8.1.	Osakekirja	302
	5.8.2.	Muut todistukset.....	303
5.9.		Osakasluettelo	304
5.10.		Arvo-osuusjärjestelmä	306
5.11.		Rahoituksen lisääminen.....	312
5.12.		Suunnattu osakeanti	315
5.13.		Maksullinen osakeanti	317
	5.13.1.	Päätöksen sisältö	317
	5.13.2.	Merkintähinnan kirjaaminen	317
	5.13.3.	Osakkeenomistajan tiedonsaantioikeus.....	318
	5.13.4.	Osakkeiden merkintä ja merkintähintasaaminen	319
	5.13.5.	Osakkeiden maksaminen	319
	5.13.6.	Osakkeen kadusointi.....	320
	5.13.7.	Uusien osakkeiden rekisteröinti ja rekisteröinnin oikeusvaikutukset.....	321
5.14.		Maksuton osakeanti.....	322
5.15.		Optio- ja muut erityiset oikeudet osakkeisiin	323
	5.15.1.	Peruspiirteet.....	323
	5.15.2.	Päätöksen tekeminen	325
	5.15.3.	Valtuutus hallitukselle	326
	5.15.4.	Oikeuksien antamista koskevan päätöksen sisältö.....	326
	5.15.5.	Rekisteröinti	326
5.16.		Osakepääoman korottaminen.....	327
	5.16.1.	Lähtökohdat	327
	5.16.2.	Rahastokorotus	327
	5.16.3.	Osakepääomasijoitus.....	328
	5.16.4.	Rekisteröinti	329
5.17.		Sijoitus sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon	329
5.18.		Pääomalaina.....	330
	5.18.1.	Oikeudellinen luonne.....	330
	5.18.2.	Pääoman takaisinmaksu ja koron maksu	331
	5.18.3.	Vakuus	333
	5.18.4.	Maksu- ja vakuusrajoitusten poikkeukset.....	333
	5.18.5.	Pakottavien säännösten rikkomisen seuraamukset	334
6.		Tilinpäätös ja tilintarkastus	334
	6.1.	Johdanto	334
	6.1.1.	Kansainväliset tilinpäätösstandardit	335
	6.1.2.	Osakeyhtiölain tilinpäätöstä koskevat säännökset.....	336
	6.1.3.	Määräysvallan käsite ja merkitys osakeyhtiössä.....	336
	6.2.	Osakeyhtiön tilinpäätös.....	337
	6.2.1.	Tilinpäätöksen laatiminen	337
	6.2.2.	Tilikausi	338
	6.2.3.	Rahoituslaskelma	339
	6.2.4.	Toimintakertomus.....	339
	6.3.	Osakeyhtiön oma pääoma	343
	6.4.	Konsernitiilinpäätös ja konsernitoimintakertomus	344
	6.5.	Kirjanpitolautakunnan ohjeet ja lausunnot	345
	6.6.	Tilinpäätöksen rekisteröinti.....	345

6.7.	Tilintarkastus.....	345
6.7.1.	Tilintarkastajaan ja tilintarkastukseen sovellettavat säännökset	345
6.7.2.	Tilintarkastajan määrääminen ja varatilintarkastaja	346
6.7.3.	Tilintarkastajan toimikausi	348
6.8.	Kestävyyseraportointi	348
6.9.	Eriytynen tarkastus	348
6.9.1.	Eriytynen tarkastuksen määrääminen	348
6.9.2.	Eriytynen tarkastajan kelpoisuusvaatimukset	349
7.	Varojen jako	350
7.1.	Varojenjakotavat	351
7.1.1.	Laillinen varojenjako osakkeenomistajille	351
7.1.2.	Laillinen varojenjako muille kuin osakkeenomistajille	352
7.1.3.	Lailliset lahjat	353
7.2.	Varojenjako koskevat yleiset säännökset.....	354
7.2.1.	Varojenjako perustuu viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen	354
7.2.2.	Maksukykyisyydesti.....	358
7.3.	Voitonjako ja vapaan oman pääoman rahaston jakaminen.....	360
7.3.1.	Jakokelpoinen vapaa oma pääoma.....	360
7.3.2.	Päätöksenteko	363
7.3.3.	Vähemmistöosinko.....	363
7.3.4.	Hallituksen valtuuttaminen päättämään jaosta	364
7.3.5.	Jakopäätöksen sisältö.....	364
7.4.	Osinkovelan vanhentuminen	365
7.5.	Osakslainat ja muut lähipiirilainat	366
7.6.	Laiton varojenjako	366
7.6.1.	Laittoman varojenjaon määritelmä	366
7.6.2.	Laittoman varojenjaon seuraamukset.....	367
7.7.	Rikosoikeudelliset seuraamukset	368
7.7.1.	Osakeyhtiörikos	368
7.7.2.	Velallisen epärehellisyys	368
7.7.3.	Lahjontarikokset ja yhtiön oma rangaistusvastuu	369
7.8.	Osakepääoman alentaminen.....	369
7.8.1.	Sääntelyn sisältö.....	369
7.8.2.	Osakepääoman alentamistavat	370
7.8.3.	Jakaminen osakkeenomistajille ja siirtäminen vapaan oman pääoman rahastoon	370
7.8.4.	Päätöksentekomenettely.....	371
7.8.5.	Velkojiensuojamenettely	371
7.8.6.	Velkojien oikeus vastustaa osakepääoman alentamista	372
7.8.7.	Menettely rekisteriviranomaisessa ja rekisteröinnin edellytykset	374
7.9.	Omat osakkeet.....	375
7.9.1.	Sääntelyn luonne	375
7.9.2.	Omien ja emoyhtiön osakkeiden merkintä	377
7.9.3.	Omien osakkeiden pantiksi ottaminen	378
7.9.4.	Omien osakkeiden rahoituskielto	378
7.9.5.	Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen	379
7.9.6.	Päätöksenteko	380
7.9.7.	Suunnattu hankkiminen ja lunastaminen.....	381
7.9.8.	Hankkimis- ja lunastamispäätöksen sisältö.....	383
7.9.9.	Osakkeenomistajan tiedonsaantioikeus.....	384
7.9.10.	Hankkimis- ja lunastusehdot.....	385
7.9.11.	Määrälliset rajoitukset.....	386
7.9.12.	Omien osakkeiden pitäminen, mitätöinti ja luovutus.....	386
7.9.13.	Osakkeiden yhdistäminen julkisessa osakeyhtiössä.....	387

8.	Yritysjärjestelyt	389
8.1.	Sulautuminen	390
8.1.1.	Sulautumisen määritelmä.....	390
8.1.2.	Sulautumisen toteuttamistavat.....	391
8.1.3.	Sulautumissuunnitelma.....	391
8.1.4.	Tilintarkastajan lausunto.....	393
8.1.5.	Sulautumissuunnitelman rekisteröinti.....	394
8.1.6.	Kuulutus velkojille.....	395
8.1.7.	Yhtiön kirjallinen ilmoitus velkojille	396
8.1.8.	Yrityssaneeraus.....	396
8.1.9.	Sulautumisesta päättäminen	396
8.1.10.	Yhtiökokouskutsu sekä ilmoitus optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien haltijoille	397
8.1.11.	Asiakirjojen nähtävänä pitäminen ja lähettäminen	399
8.1.12.	Sulautuspäätöksen oikeusvaikutukset.....	400
8.1.13.	Osakkeiden sekä optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen.....	401
8.1.14.	Sulautumisen täytäntöönpanoilmoitus.....	403
8.1.15.	Rekisteröinnin edellytykset	404
8.1.16.	Sulautumisen oikeusvaikutukset	404
8.1.17.	Lopputilitys	406
8.1.18.	Sulautuspäätöksen peruuntuminen	407
8.1.19.	Rajat ylittävä sulautuminen.....	407
8.2.	Jakautuminen.....	415
8.2.1.	Jakautumisen määritelmä	415
8.2.2.	Jakautumisen toteuttamistavat	417
8.2.3.	Jakautumissuunnitelma	417
8.2.4.	Tilintarkastajan lausunto.....	419
8.2.5.	Jakautumissuunnitelman rekisteröiminen	420
8.2.6.	Kuulutus velkojille ja yhtiön kirjallinen ilmoitus velkojille.....	420
8.2.7.	Yrityssaneeraus.....	420
8.2.8.	Jakautumisesta päättäminen.....	420
8.2.9.	Rajat ylittävä jakautuminen.....	424
8.3.	Kotipaikan siirto	429
8.4.	Vähemmistöosakkeiden lunastaminen	436
8.4.1.	Oikeus ja velvollisuus lunastaa	436
8.4.2.	Lunastusoikeudesta ja -velvollisuudesta ilmoittaminen	437
8.4.3.	Lunastusriitojen käsittely.....	437
8.4.4.	Lunastushinnan suorittaminen ja oikeuksien siirtyminen.....	445
8.5.	Vaikutusvallan väärinkäyttöön perustuva lunastusvelvollisuus ja yhtiön purkaminen tai rekisteristä poistaminen	446
8.5.1.	Lunastus vaikutusvallan väärinkäyttötilanteissa	446
8.5.2.	Purkaminen tai rekisteristä poistaminen lunastuksen tehosteena.....	447
8.5.3.	Yhtiön toimenpiteet lunastuksen tai purkamisen estämiseksi	447
8.6.	Yhtiö- ja yritysmuodon muuttaminen	448
8.6.1.	Yksityisen yhtiön muuttaminen julkiseksi yhtiöksi	448
8.6.2.	Julkisen yhtiön muuttaminen yksityiseksi yhtiöksi.....	449
8.6.3.	Yksityisen yhtiön muuttaminen toiseen yritysmuotoon.....	449
8.6.4.	Päätöksenteko	451
8.6.5.	Päätöksen rekisteröiminen ja kuulutuksen hakeminen velkojille.....	452
8.6.6.	Rekisteröiminen.....	452
9.	Osakeyhtiön purkaminen	453
9.1.	Johdanto	453

9.2.	Selvitystila	454
9.2.1.	Tarkoitus	454
9.2.2.	Selvitystilaan asettaminen	454
9.2.3.	Selvitystilamenettely	456
9.2.4.	Selvitystilan jatkaminen ja jälkiselvitys	459
9.2.5.	Rekisteristä poistaminen	460
9.2.6.	Yhtiön varojen vähentyminen	461
9.2.7.	Yrityksen saneeraus	463
9.2.8.	Konkurssi	463
10.	Vastuu	464
10.1.	Vahingonkorvaus	464
10.1.1.	Vastuuperusteet, vastuutahot ja vastuunormit	464
10.1.2.	Johdon, osakkeenomistajan ja tilintarkastajan korvausvastuu	467
10.2.	Tuottamusolettama	467
10.2.1.	Johtoon kuuluvan ja osakkeenomistajan vastuun aineellinen sisältö	468
10.2.2.	Yhtiökokouksen puheenjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus	469
10.2.3.	Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus	470
10.2.4.	Sovittelu ja korvausvastuun jakaantuminen	470
10.2.5.	Oikeus vaatia korvausta	471
10.2.6.	Kanneoikeuden vanhentuminen	473
10.2.7.	Säännösten pakottavuus	473
10.3.	Rangaistusseuraamukset	474
10.3.1.	Osakeyhtiörikos	474
10.3.2.	Osakeyhtiörikkomus	475
10.3.3.	Vastuu muun lain rikkomisesta	475
11.	Riitojen ratkaiseminen	475
11.1.	Oikeuspaikka ja käsittelyjärjestys	476
11.1.1.	Yhtiöforum	476
11.1.2.	Erietyiset oikeuspaikat	477
11.1.3.	Turvaamistoimet ja täytäntöönpanokielto	477
11.2.	Kiireellisinä käsiteltävät asiat	479
11.3.	Tiedoksiannot	479
11.4.	Välimiesmenettely	480
11.4.1.	Sopimukseen perustuva välimiesmenettely	480
11.4.2.	Yhtiöjärjestykseen perustuva välimiesmenettely	481
11.4.3.	Lakisääteinen välimiesmenettely	481
11.5.	Eräistä ratkaisuksista ilmoittaminen	481
11.6.	Kansainvälinen yhtiöoikeus	482
5.	OSUUSKUNTA	485
<i>Jukka Mähönen ja Seppo Villa</i>		
1.	Johdanto	485
2.	Yleiset osuuskuntaoikeudelliset periaatteet	489
2.1.	Johdanto	489
2.2.	Osuuskunnan toiminnan tarkoitus	490
2.3.	Yhdenvertaisuus- ja enemmistöperiaate	490
2.4.	Johdon fidusiaariset velvollisuudet	491
2.5.	Tahdonvaltaisuus	494
2.6.	Jäsenen sekä osuuden ja osakkeen omistajan riski	494
2.7.	Pääoman pysyvyys	495
3.	Perustaminen	496
3.1.	Perustamissopimus	496
3.2.	Osuuden ja osakkeen merkintä	497

3.3.	Osuuden ja osakkeen maksaminen	497
3.4.	Maksuviivästyksen seuraamukset	498
3.5.	Rekisteröiminen ja sen oikeusvaikutukset	499
4.	Jäsenyys	500
4.1.	Johdanto	500
4.2.	Jäsenyyden hakeminen ja alkaminen	501
4.3.	Jäsenyyden päättyminen	502
5.	Osuuskunnan hallinto	503
5.1.	Osuuskunnan kokous	503
5.1.1.	Varsinainen kokous	503
5.1.2.	Kokouspaikka ja osallistumistapa	503
5.1.3.	Ylimääräinen kokous	505
5.1.4.	Jatkokokous	505
5.1.5.	Oikeus saada asia osuuskunnan kokouksen käsiteltäväksi	506
5.1.6.	Osuuskunnan kokoukseen osallistuminen	506
5.1.7.	Asiamies ja avustaja	509
5.1.8.	Päätettävät asiat	509
5.1.9.	Jäsenen äänimäärä	510
5.1.10.	Yhdenvertaisuusperiaate	510
5.1.11.	Esteellisyys	510
5.1.12.	Muotovaatimusten sivuuttaminen	511
5.1.13.	Kokouksen koolle kutuminen	511
5.1.14.	Kokousasiakirjojen nähtävänä pitäminen ja lähettäminen	514
5.1.15.	Osuuskunnan kokouksen järjestäytyminen	515
5.1.16.	Kyselyoikeus	516
5.1.17.	Muun kuin suullisen puheoikeuden käyttäminen	517
5.1.18.	Päätöksentekovaatimukset	517
5.1.19.	Jäsenen ylimääräinen eroamisoikeus	521
5.1.20.	Päätöksen moittiminen	521
5.2.	Edustajisto	523
5.2.1.	Tehtävät	523
5.2.2.	Edustajiston valinta	523
5.2.3.	Edustajiston kokous	524
5.3.	Osuuskunnan johto	524
5.3.1.	Hallitus	524
5.3.2.	Hallituksen päätöksenteko	524
5.3.3.	Tehtävien siirtäminen	525
5.3.4.	Hallituksen jäsenet sekä jäsenyyden alkaminen ja päättyminen	525
5.4.	Toimitusjohtaja	531
5.5.	Hallintoneuvosto	532
5.6.	Osuuskunnan edustaminen	533
6.	Rahoitus	534
6.1.	Johdanto	534
6.2.	Osuuskunnan pääomarakenne	535
6.2.1.	Johdanto	535
6.2.2.	Nimellisarvoton pääomajärjestelmä	536
6.2.3.	Osuudet	537
6.2.4.	Osakkeet	537
6.2.5.	Oikeuksien käyttäminen	538
6.3.	Osuuksien ja osakkeiden vaihdanta	539
6.3.1.	Osuuden siirtokelvottomuus	539
6.3.2.	Lunastuslauseke	539
6.3.3.	Suostumuslauseke	540
6.4.	Osuuskirja ja osakekirja sekä muut osuus- ja osakeoikeuksiin liittyvät todistukset	540

6.5.	Jäsen- ja omistajaluettelot.....	542
6.6.	Osuuksien ja osakkeiden ottamisvelvollisuus.....	543
6.7.	Osuus- ja osakeanti.....	543
6.7.1.	Määritelmät.....	543
6.7.2.	Päätöksenteko.....	544
6.7.3.	Etuoikeus osuuksiin ja osakkeisiin.....	544
6.7.4.	Suunnattu osuus- ja osakeanti.....	545
6.7.5.	Maksullinen osuus- ja osakeanti.....	546
6.7.6.	Merkintähinta.....	546
6.7.7.	Päätöksen rekisteröiminen.....	547
6.7.8.	Tiedonsaantioikeus.....	547
6.7.9.	Osuuden ja osakkeen merkintä.....	548
6.7.10.	Merkintähintasaaminen.....	548
6.7.11.	Merkinnän maksutavat.....	548
6.7.12.	Maksuviivästyksen seuraamukset.....	549
6.7.13.	Uusien osakkeiden rekisteröiminen.....	549
6.7.14.	Maksuton osuus- ja osakeanti.....	550
6.8.	Optio-oikeudet ja muut erityiset oikeudet.....	551
6.9.	Osuus- ja osakepääoman korottaminen.....	552
7.	Pääomalaina	553
7.1.	Velka.....	553
7.2.	Vähimmäisehdot.....	554
8.	Muut maksut	555
8.1.	Ylimääräinen maksu.....	555
8.2.	Lisämaksuvelvollisuus.....	556
9.	Arvo-osuusjärjestelmä	557
9.1.	Arvo-osuusjärjestelmästä.....	557
9.2.	Osuuskunnan osuuksien ja osakkeiden kuuluminen arvo-osuusjärjestelmään.....	558
9.3.	Päätöksestä ilmoittaminen.....	559
9.4.	Osuus- ja osakeoikeudet arvo-osuusjärjestelmässä.....	560
9.5.	Jäsen- ja omistajaluettelo.....	560
9.6.	Jäsen- ja omistajaluettelon julkisuus.....	561
10.	Tilinpäätös ja tilintarkastus	562
10.1.	Johdanto.....	562
10.2.	Kansainväliset tilinpäätösstandardit.....	563
10.3.	Osuuskuntalain tilinpäätöstä koskevat säännökset.....	563
10.4.	Määräysvallan käsite ja merkitys osuuskunnassa.....	563
10.5.	Osuuskunnan tilinpäätös.....	564
10.5.1.	Tilinpäätöksen laatiminen.....	564
10.5.2.	Tilinpäätöksen sisältö.....	564
10.5.3.	Tilikausi.....	565
10.5.4.	Toimintakertomus.....	565
10.5.5.	Osuuskunnan oma pääoma.....	568
10.5.6.	Konsernitilinpäätös ja konsernitoimintakertomus.....	569
10.5.7.	Konsernin rahoituslaskelma.....	571
10.5.8.	Konsernitilinpäätöksen lisätiedot.....	571
10.5.9.	Kirjanpitolautakunnan ohjeet ja lausunnot.....	571
10.5.10.	Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröiminen.....	571
11.	Tilintarkastus ja toiminnantarkastus	572
11.1.	Tilintarkastajaan ja tilintarkastukseen sovellettavat säännökset.....	572
11.2.	Milloin tilintarkastaja on valittava?.....	572
11.3.	Tilintarkastajan valinta.....	573
11.4.	Milloin on valittava varatilintarkastaja?.....	574
11.5.	Vähemmistön oikeus vaatia tilintarkastajaa.....	574

11.6.	Tilintarkastajan toimikausi	574
11.7.	Kestävyysraportointivarmentaminen	575
11.8.	Toiminnantarkastus	575
11.9.	Toiminnantarkastajan valinta.....	575
11.10.	Toiminnantarkastajan kelpoisuus ja riippumattomuus.....	576
11.11.	Toiminnantarkastuskertomus	576
11.12.	Vastuu.....	577
12.	Jäsenen tarkastusoikeus harvainosuuskunnassa	577
13.	Erityinen tarkastus	578
13.1.	Erityisen tarkastuksen määrääminen	578
13.2.	Erityisen tarkastajan kelpoisuusvaatimukset	578
13.3.	Tarkastuslausunto	579
13.4.	Erityisen tarkastajan palkkio.....	579
14.	Varojen jako	579
14.1.	Varojenjakotavat	579
14.2.	Varojen jakoa koskevat yleiset säännökset.....	581
14.2.1.	Varojen jako perustuu viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen	581
14.2.2.	Maksukykyisyydesti.....	582
14.2.3.	Tiedot jakopäätöstä tehtäessä	582
14.3.	Oikeus ylijäämään ja ylijäämän jakoperusteet	583
14.4.	Jaettava määrä.....	583
14.5.	Maksamaton osuuden merkintähinta	584
14.6.	Jakokelvottomat rahastot	584
14.7.	Päätöksenteko.....	584
14.7.1.	Yksimielisten jäsenten varojenjakopäätös.....	584
14.7.2.	Varojenjaosta päättäminen	585
14.8.	Osakslainat ja muut lähipiirilainat	585
14.9.	Laiton varojenjako.....	585
14.10.	Liiketaloudellinen peruste	586
14.11.	Palautusvelvollisuus	586
14.12.	Rikosoikeudelliset seuraamukset	587
14.13.	Osuuden palautus jäsenyyden päättyessä ja osuuden lakatessa.....	587
14.14.	Osuus- ja osakepääoman ja vararahaston alentaminen	589
14.15.	Velkojien suojamenettely	590
15.	Omat osuudet ja osakkeet.....	593
15.1.	Omien osuuksien ja osakkeiden hankinta ja lunastaminen.....	593
15.2.	Omien ja emo-osuuskunnan osuuksien ja osakkeiden merkintä.....	594
15.3.	Omien osuuksien ja osakkeiden rahoituskielto	595
15.4.	Omien osuuksien ja osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen	595
15.4.1.	Omien osuuksien ja osakkeiden hankkiminen	595
15.4.2.	Omien osuuksien ja osakkeiden lunastaminen.....	596
15.5.	Suunnattu hankkiminen ja lunastaminen	597
15.6.	Lunastus- ja hankkimisoikeuden käyttäminen	598
15.7.	Omien osuuksien ja osakkeiden pitäminen, mitätöinti ja luovutus	599
16.	Yritysjärjestelyt	600
16.1.	Sulautuminen	600
16.1.1.	Sulautumisen määritelmä.....	600
16.1.2.	Osuus- ja osakevastikkeen käyttöä rajoitettu.....	600
16.1.3.	Rahavastike	600
16.1.4.	Sulautumisen toteuttamistavat.....	601
16.1.5.	Sulautumiseen osallistuvat osuuskunnat	601
16.1.6.	Sulautumissuunnitelma.....	602
16.1.7.	Sulautumissuunnitelman rekisteröinti.....	603
16.1.8.	Oikeus vastustaa sulautumista.....	603

16.1.9.	Lunastusoikeuden kirjallinen ilmoitus	604
16.1.10.	Sulautumisesta päättäminen	604
16.1.11.	Osuuden palautuksesta ja lunastusoikeudesta ilmoittaminen.....	605
16.1.12.	Päätös vastaanottavassa osuuskunnassa	606
16.1.13.	Asiakirjojen nähtävänä pitäminen ja lähettäminen	606
16.1.14.	Sulautumispäätöksen oikeusvaikutukset	606
16.1.15.	Osuuksien palautus sekä osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuksiin ja osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen	607
16.1.16.	Osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen.....	607
16.1.17.	Sulautumisen täytäntöönpanoilmoitus.....	607
16.1.18.	Sulautumisen oikeusvaikutukset	608
16.1.19.	Lopputilitys	609
16.1.20.	Sulautumisen peruuntuminen.....	609
16.2.	Rajat ylittävä sulautuminen	610
16.3.	Jakautuminen.....	610
16.3.1.	Säätely.....	610
16.3.2.	Jakautumisen määritelmä.....	610
16.3.3.	Vastaanottava osuuskunta	610
16.3.4.	Vastike	610
16.3.5.	Jakautumisen toteuttamistavat	611
16.3.6.	Jakautumissuunnitelma	611
16.3.7.	Jakautumissuunnitelman rekisteröiminen	612
16.3.8.	Kuulutus velkojille ja osuuskunnan kirjallinen ilmoitus velkojille	612
16.3.9.	Jakautumisesta päättäminen.....	612
16.3.10.	Jakautumispäätöksen oikeusvaikutukset.....	612
16.3.11.	Osuuksien palauttaminen	612
16.3.12.	Osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen.....	613
16.3.13.	Jakautumisen täytäntöönpano.....	613
16.3.14.	Jakautumisen oikeusvaikutukset.....	613
16.3.15.	Muita säännöksiä	614
16.4.	Rajat ylittävä jakautuminen	614
17.	Yritysmuodon muuttaminen	615
17.1.	Johdanto	615
17.2.	Osuuskunnan muuttaminen osakeyhtiöksi	615
17.3.	Osuuskunnan muuttaminen avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi.....	615
17.4.	Osuuskunnan toiminnan jatkaminen elinkeinonharjoittajana	616
17.5.	Päätöksen rekisteröiminen.....	616
17.6.	Osuuskunnan muuttaminen asunto-osakeyhtiöksi tai keskinäiseksi kiinteistöosakeyhtiöksi	617
18.	Lunastusta koskeva lakisäateinen välimiesmenettely	618
18.1.	Säätely.....	618
18.2.	Lunastushinnan suorittaminen ja oikeuksien siirtyminen	618
19.	Purkaminen	618
19.1.	Selvitystila	618
19.2.	Päätöksenteko.....	618
19.3.	Selvitysmenettely.....	619
19.4.	Rekisteristä poistaminen.....	622
20.	Osuuskunnan varojen vähentyminen ja osuuskunnan insolvenssi	623
20.1.	Negatiivinen oma pääoma	623
20.2.	Yrityksen saneeraus.....	623
20.3.	Konkurssi.....	623

21. Vastuu	624
21.1. Vahingonkorvaus	624
21.1.1. Lähtökohdat	624
21.1.2. Johdon, jäsenen sekä osuuden ja osakkeen omistajan osuuskuntaoikeudellinen korvausvastuu	624
21.1.3. Osuuskunnan tai edustajiston kokouksen puheenjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus	627
21.1.4. Tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus	627
21.2. Sovittelu ja korvausvastuun jakaantuminen	628
21.3. Oikeus vaatia korvausta	629
21.4. Päätös vastuuvapauden myöntämisestä	629
21.5. Derivatiivinen kanne	630
21.6. Kanneoikeuden vanhentuminen	630
21.7. Rangaistusseuraamukset	631
22. Riitojen ratkaiseminen	632
22.1. Sääntely	632
22.2. Oikeuspaikka ja käsittelyjärjestys	632
23. Tiedoksiannot	632
24. Välimiesmenettely	633
25. Eräistä ratkaisaista ilmoittaminen	634
6. MUUT YRITYSTOIMINNAN MUODOT	635
1. Taloudellinen yhdistys	635
<i>Manne Airaksinen ja Jyrki Jaubiainen</i>	
1.1. Yleiskuvaus	635
1.2. Säännökset pääpiirteittäin	636
2. Yritystoiminta yhdistyksissä	637
<i>Manne Airaksinen ja Jyrki Jaubiainen</i>	
2.1. Yleiskuvaus	637
2.2. Sääntely pääpiirteittäin	640
3. Yritystoiminta säätiössä	651
<i>Jyrki Jaubiainen</i>	
3.1. Yleistä	651
3.2. Säätiön johdon tehtävät – huolellisuus-, lojaliteetti- ja hallinnonjärjestämisvaatimukset 658	
3.3. Perustaminen	664
3.4. Hallinto, edustaminen, tilinpäätös ja tilintarkastus	666
3.5. Rahoitus ja säätiön lopettaminen	670
3.6. Vastuu ja viranomaisvalvonta	671
4. Eurooppalainen Taloudellinen Etuyhtymä (ETEY)	673
<i>Jyrki Jaubiainen</i>	
4.1. Pääperiaatteet	673
4.2. Sääntely pääpiirteittäin	674

III TILINPÄÄTÖSASIAKIRJAT JA TILINTARKASTUS SEKÄ KESTÄVYYSRAPORTOINTI

677

1. TAUSTA..... 679

Timo Kaisanlahti

1. Lainsäädäntö ja hyvä kirjanpitolaitos 679
2. Kirjanpitolain valvonta ja tulkinta 683
3. Oikeat ja riittävät tiedot 685
4. Olennaisuusperiaate 688
5. Yleiset tilinpäätösperiaatteet 690
6. Kansainvälinen kehitys 694

2. TILINPÄÄTÖSASIAKIRJAT JA TILINTARKASTUS..... 697

Timo Kaisanlahti

1. Tilinpäätös asiakirjana 697
 - 1.1. Kieli ja valuutta 699
 - 1.2. Päiväminen ja allekirjoittaminen 700
 - 1.3. Laatumisaika 702
2. Tilintarkastus 702
 - 2.1. Toimituttamisvelvolliset 702
 - 2.2. Tilintarkastajan kelpoisuus 703
 - 2.3. Hyvä tilintarkastustapa 704
 - 2.4. Tilintarkastajan riippumattomuus ja esteellisyys 704
 - 2.5. Tilintarkastuksen kohteet 706
 - 2.6. Tilintarkastuskertomus 707
 - 2.7. Tilinpäätösmerkintä 709
 - 2.8. Tilintarkastuspöytäkirja 709
3. Tilinpäätöksen vahvistaminen 710
4. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröinti sekä julkisuus 711
 - 4.1. Rekisteröinti 712
 - 4.2. Julkistaminen rekisteriviranomaisten toimesta 715
 - 4.3. Jäljennösten antamisvelvollisuus 715
 - 4.4. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen ”omatoiminen” julkistaminen 716

3. KONSERNITILINPÄÄTÖS 719

Timo Kaisanlahti

1. Kuva taloudellisesta kokonaisuudesta 719
2. Määräysvalta ja emo–tytäryritys-suhde 720
3. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus 722
4. Poikkeukset yhdistelyvelvollisuudesta 724

4. TASE – RAKENNE JA ARVOSTUSSÄÄNNÖKSET 727

Timo Kaisanlahti

1. Yleistä 727
2. Vastaavaa-puoli 728
 - 2.1. Määritelmät 728
 - 2.2. Pysyvät vastaavat 728
 - 2.2.1. Hankintameno 729

2.2.2.	Suunnitelmapoistot.....	731
2.2.3.	Ylipoistot.....	732
2.2.4.	Arvonalennus.....	732
2.2.5.	Arvonkorotus.....	734
2.2.6.	Aktivoiminen kiinteään rahamäärään.....	735
2.2.7.	Perustamismenojen aktivointi.....	736
2.2.8.	Kehittämisen- ja tutkimusmenojen aktivointi.....	737
2.2.9.	Liikearvon hankintamenon aktivointi.....	738
2.2.10.	Pääoma-alennuksen ja lainan liikkeeseenlaskumenojen aktivointi.....	739
2.2.11.	Aineettoman omaisuuden hankintamenon aktivointi.....	739
2.2.12.	Rahoitusleasingisopimuksella hankitun omaisuuden aktivointi.....	739
2.2.13.	Muun pitkävaikutteisen menon aktivointi.....	741
2.3.	Vaihto-omaisuus.....	743
2.3.1.	Samanlaisen vaihto-omaisuuden käyttöjärjestys.....	745
2.3.2.	Arvostus tilinpäätöksessä.....	745
2.3.3.	Merkitseminen kiinteään raha-arvoon.....	746
2.4.	Rahoitusomaisuus.....	747
2.4.1.	Saamisten arvostus.....	750
2.4.2.	Rahoitus- ja muiden arvopaperien arvostus.....	752
2.4.3.	Suojauslaskenta ja koronvaihtosopimusten käsittely – mahdollisuus tukeutua IFRS-standardistoon.....	758
2.4.4.	Sijoituskiinteistöjen merkitseminen käypään arvoonsa.....	761
3.	Vastattavaa-puoli	761
3.1.	Oma pääoma.....	761
3.1.1.	Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma.....	761
3.1.2.	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto.....	764
3.1.3.	Ylikurssirahasto.....	764
3.1.4.	Arvonkorotusrahasto.....	765
3.1.5.	Käyvän arvon rahasto.....	765
3.1.6.	Muut rahastot.....	765
3.1.7.	Edellisten tilikausien voitto/tappio ja tilikauden voitto/tappio.....	766
3.2.	Pääomalaina.....	766
3.2.1.	Poistoero.....	768
3.2.2.	Verotusperusteiset varaukset.....	768
3.3.	Pakolliset varaukset.....	769
3.4.	Vieras pääoma.....	771
3.4.1.	Vaihtovelkakirjalainat ja muut joukkovelkakirjalainat.....	771
3.4.2.	Lainat rahoituslaitoksilta.....	771
3.4.3.	Eläkelainat.....	772
3.4.4.	Saadut ennakot.....	772
3.4.5.	Ostovelat.....	772
3.4.6.	Rahoitusvekselit.....	772
3.4.7.	Muut velat ja siirtovelat.....	773
5.	TULOSLASKELMA	775

Timo Kaisanlahti

1.	Rakenne	775
2.	Tuloslaskelman erät	775
2.1.	Liikevaihto.....	775
2.2.	Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos.....	776
2.3.	Valmistus omaan käyttöön.....	776
2.4.	Liiketoiminnan muut tuotot.....	777
2.5.	Materiaalit ja palvelut.....	777

2.6.	Henkilöstökulut.....	778
2.7.	Poistot ja arvonalentumiset.....	778
2.8.	Liiketoiminnan muut kulut	780
2.9.	Liikevoitto (-tappio).....	781
2.10.	Rahoitustuotot ja -kulut	781
2.11.	Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	782
2.12.	Tilinpäätössiirrot	782
2.13.	Välittömät verot	783
2.14.	Tilikauden voitto (tappio)	783
3.	Kirjanpidollisen tuloksen ja verotuksen yhteys.....	783
6. TOIMINTAKERTOMUS, RAHOITUSLASKELMA JA LIITETIEDOT		785
<i>Timo Kaisanlahti</i>		
1.	Toimintakertomus	785
1.1.	Kirjanpitolain vaatimukset.....	785
1.2.	Muualla lainsäädännössä edellytetyt toimintakertomustiedot – osakeyhtiölain vaatimukset	790
1.3.	Muualla lainsäädännössä edellytetyt toimintakertomustiedot – osuuskuntalain vaatimukset	791
1.4.	Muualla lainsäädännössä edellytetyt toimintakertomustiedot – avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain vaatimukset	792
1.5.	Muualla lainsäädännössä edellytetyt toimintakertomustiedot – arvopaperimarkkinain vaatimukset	792
2.	Rahoituslaskelma.....	794
3.	Liitetiedot	795
3.1.	Kirjanpitolain, pien- ja mikroyritysasetuksen sekä kirjanpitoasetuksen mukaiset liitetiedot	795
3.2.	Lyhennetyt liitetiedot pien- ja mikroyrityksessä.....	797
3.3.	Pienyritystä suuremman kirjanpitovelvollisen erityiset liitetietovaatimukset kirjanpitoasetuksessa.....	805
3.4.	Osakeyhtiölain ja osuuskuntalain vaatimukset.....	806
7. KESTÄVYYSRAPORTOINTI JA KESTÄVYYSRAPORTOINNIN VARMENTAMINEN		807
<i>Timo Kaisanlahti</i>		
1.	Kestävyysraportointidirektiivi osana EU:n vihreää ohjelmaa	807
2.	Kestävyysraportointivelvolliset yritykset	811
3.	Kestävyysraportoinnin keskeinen sisältö	816
4.	Kestävyysraportoinnin varmentaminen tilintarkastajan tehtävänä	825
8. TILINPÄÄTÖSTÄ JA KESTÄVYYSRAPORTTIA KOSKEVA HUOLELLISUUSVAATIMUS		829
<i>Timo Kaisanlahti</i>		
1.	Huolellisuus tilinpäätöksen laadinnassa	829
2.	Huolellisuus kestävyysraportin laadinnassa.....	841
3.	Onko huolellisuusvaatimus kestävyysvarmentamisessa erilainen kuin tilintarkastuksessa?	845
4.	Rikosoikeudellisen ja hallinto-oikeudellisen vastuun ulottuvuus.....	847

IV ARVOPAPERIMARKKINOIDEN SÄÄNTELY 851

1. JOHDANTO..... 853

Märten Knuts ja Joel Kanervo

- 1. Rahoitusmarkkinat ja niiden yhteiskunnalliset funktiot 853
- 2. Tarve arvopaperimarkkinoiden sääntelylle..... 854
 - 2.1. Sijoittajien luottamuksen turvaaminen 854
 - 2.2. Tehokkaiden markkinoiden turvaaminen 856
 - 2.3. Lähestymistavat arvopaperimarkkinoiden sääntelyyn..... 856

2. ARVOPAPERIMARKKINAOIKEUDELLISET OIKEUSLÄHTEET 859

Märten Knuts ja Joel Kanervo

- 1. Yleistä arvopaperimarkkinaoikeudellisesta sääntelystä 859
- 2. Soveltuva kansallinen sääntely..... 860
 - 2.1. Kansallinen lainsäädäntö 860
 - 2.2. Kansallinen lakia alemmanasteinen sääntely..... 864
- 3. Eurooppalaistuva arvopaperimarkkinaoikeus 867
 - 3.1. Eurooppalaisen sääntelyn kehitys 867
 - 3.2. EU:n arvopaperimarkkinoita koskeva sääntelyprosessi (Lamfalussy-malli)..... 868
 - 3.3. Eurooppaoikeudelliset säädökset 870
 - 3.4. Muu ylikansallinen regulaatio..... 874

3. ARVOPAPERIMARKKINAOIKEUDELLINEN SÄÄNTELY..... 877

Märten Knuts ja Joel Kanervo

- 1. Arvopaperimarkkinalaki..... 877
 - 1.1. Arvopaperimarkkinalain soveltamisala 877
 - 1.2. Arvopaperimarkkinalain keskeiset periaatteet 879
 - 1.2.1. Vaatimus riittävien tietojen pitämisestä tasapuolisesti saatavilla 879
 - 1.2.2. Kielto antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja..... 880
 - 1.3. Erityisesti hyvästä tavasta arvopaperimarkkinalaissa..... 881
- 2. Keskeiset määritelmät..... 882
- 3. Tiedon sääntely arvopaperimarkkinoilla 886
 - 3.1. Tiedon merkitys arvopaperimarkkinoilla..... 886
 - 3.2. Arvopaperien markkinointi ja esite..... 887
 - 3.2.1. Esitteen tarkoitus..... 887
 - 3.2.2. Esitteitä koskeva sääntely..... 887
 - 3.2.3. Esitteen laatimisvelvollisuus..... 889
 - 3.2.4. Esitteen laatimisvelvollisuutta koskevat poikkeukset
esiteasetuksen mukaan 891
 - 3.2.5. Esitteen rakenne 893
 - 3.3. Pörssiyhtiön tiedonantovelvollisuus 895
 - 3.3.1. Tiedonantovelvollisuudesta yleisesti 895
 - 3.3.2. Säännöllinen tiedonantovelvollisuus 895
 - 3.3.3. Jatkuva tiedonantovelvollisuus 899
 - 3.3.4. Muu tiedonantovelvollisuus 907
 - 3.4. Huomattavien omistus- ja ääniosuuksien ilmoittaminen ja julkistaminen..... 908
 - 3.5. Lyhyeksi myynti ja siihen liittyvä tiedonantovelvollisuus..... 911

4.	Julkinen ostotarjous	912
4.1.	Julkkisia ostotarjouksia koskeva sääntely ja sen tarkoitus	912
4.2.	Julkkisissa ostotarjouksissa noudatettavat periaatteet	914
4.3.	Pakollisen ostotarjouksen tarjousvelvollisuuden syntyminen ja velvollisuutta koskevat poikkeukset	915
4.4.	Yksissä tuumin toimimisen käsite	917
4.5.	Tarjousvelvollisuuden syntymisen vaikutukset	918
4.6.	Pakollisen ostotarjouksen tarjousvastike	918
4.7.	Pakollisen ja vapaaehtoisen ostotarjouksen voimassaoloaika	919
4.8.	Vapaaehtoisen ostotarjouksen tekeminen	920
4.9.	Vapaaehtoisen ostotarjouksen tarjousvastike	920
4.10.	Kilpaileva ostotarjous	921
4.11.	Korotus- ja hyvitysvelvollisuus	922
4.12.	Osakeyhtiölain mukainen lunastusmenettely	923
5.	Arvopaperimarkkinoiden väärinkäyttö	925
5.1.	Arvopaperimarkkinoiden väärinkäytön sääntely	925
5.2.	Sisäpiiritiedon väärinkäyttö	926
5.2.1.	Sisäpiiritieto väärinkäytön kohteena	926
5.2.2.	Toimintakiellot	926
5.2.3.	Toimintavelvollisuudet	928
5.3.	Markkinoiden manipulointi	933
5.3.1.	Kielto manipuloida markkinoita	933
5.3.2.	Markkinoiden manipulaatiota koskevat poikkeukset	934
5.4.	Markkinoiden väärinkäyttöön liittyvä ilmoitusvelvollisuus	936
6.	Oikeussuojakeinot arvopaperimarkkinaoikeudessa	936
6.1.	Oikeussuojakeinojen merkityksestä	936
6.2.	Rikosoikeudelliset seuraamukset	937
6.2.1.	Rikosoikeudellisista seuraamuksista yleisesti	937
6.2.2.	Sisäpiiritiedon väärinkäyttö ja törkeä sisäpiiritiedon väärinkäyttö	938
6.2.3.	Markkinoiden manipulointi ja törkeä markkinoiden manipulointi	939
6.2.4.	Arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos	939
6.3.	Hallinnolliset seuraamukset	940
6.3.1.	Hallinnollisista seuraamuksista yleisesti	940
6.3.2.	Rikemaksu	941
6.3.3.	Julkinen varoitus	941
6.3.4.	Seuraamusmaksu	941
6.3.5.	Hallinnollisen seuraamuksen määräämättä jättäminen	943
6.3.6.	Muutoksenhaku	943
6.4.	Vahingonkorvausvelvollisuus arvopaperimarkkinoilla	944

V IMMATERIAALIOIKEUDET

947

1.	YLEISTÄ IMMATERIAALIOIKEUKSISTA	949
----	--	-----

Taina Pibblajarinne, Anette Alén ja Juli Mansnérus

1.	Immateriaalioikeus oikeudenalana	949
2.	Yksinoikeus yhteisenä piirteenä	950
3.	Immateriaalioikeuksien suojaamisen tavoitteet	952
4.	Kansainvälinen ja EU:n immateriaalioikeus	952
4.1.	Kansainväliset konventiot ja uudentyypiset normit	952
4.2.	Pariisin sopimus – tärkein teollisoikeudellinen konventio	954

4.3.	Bernin sopimus ja muita tekijänoikeudellisia konventioita	954
4.4.	TRIPS-sopimus	954
4.5.	EU:n rooli immateriaalioikeudessa	955
5.	Immateriaalioikeuksien ryhmittely	956
5.1.	Jaottelu teollisoikeuksiin ja tekijänoikeuteen	956
5.2.	Jaottelu luovan työn suojaan ja tunnusmerkkioikeuteen	957
6.	Kriittinen keskustelu immateriaalioikeuksista	957
7.	Immateriaalioikeudet ja kestävyys	959
8.	Immateriaalioikeus sekä digitalisoitumisen ja tekoälyn haaste	960
9.	Immateriaalioikeuden syntymisen edellytykset	964
9.1.	Viranomaisen myötävaikutus oikeuden syntymisessä	964
9.2.	Prioriteetti laajassa mielessä.....	965
9.3.	Objektiivinen ja subjektiivinen uutuus	965
9.4.	Tason eroavuuden vaatimukset	966
9.5.	Aikaprioriteetti tunnusmerkkioikeudessa	967
9.6.	Suojattavuuden tarkoituksenmukaisuuteen liittyvät edellytykset.....	967
10.	Suojan ulottuvuus ja sisältö – samankaltaisuusvertailut ja hyödyntämistavan arviointi	968
10.1.	Samankaltaisuusvertailut	968
10.2.	Hyödyntämistavan arviointi	969
10.3.	Yksinoikeuden rajoituksista	969
2. TEKIJÄNOIKEUS		973
<i>Taina Pibblajarinne, Anette Alén ja Juli Mansnérus</i>		
1.	Mitä suojataan ja miksi?	973
2.	Kansainvälinen ja EU-tekijänoikeus	974
3.	Tekijänoikeuden voimassaoloaika	975
4.	Tekijänoikeuden syntymisedellytykset	975
4.1.	Tekijänoikeuden syntyminen	975
4.2.	Omaperäisyys	975
4.3.	Jälkiperaisteokset ja vapaat muunnelmat	977
4.4.	Tekijänoikeuden ulkopuolelle jäävät teokset.....	979
5.	Suojan ulottuvuus ja sisältö	980
5.1.	Samankaltaisuusvertailut tekijänoikeudessa	980
5.2.	Taloudelliset oikeudet.....	980
5.3.	Moraaliset oikeudet	982
5.4.	Klassikkosuoja	985
6.	Teoksen nimen ja tekijän nimen suoja sekä nimen laittaminen taideteokseen	987
7.	Teosten suojaksi asetettujen teknisten toimenpiteiden suoja	988
8.	Merkittävimmät tekijänoikeussuojan rajoitukset	989
8.1.	Yleistä.....	989
8.2.	Tilapäinen kappaleen valmistaminen.....	991
8.3.	Kappaleen valmistaminen yksityiseen käyttöön	991
8.4.	Konsumoituminen.....	994
8.5.	Sitaattioikeus	995
8.6.	Kuvasitaattisäännökset.....	996
8.7.	Lehdistön lainausoikeus	998
8.8.	Parodiapoikkeus.....	998
8.9.	Vapaa esittämisoikeus	998
8.10.	Oikeus toisintaa julkisia lausumia.....	999
8.11.	Muita rajoituksia	999
9.	Pakkolisenssi- ja sopimuslisenssijärjestelmät	1000
9.1.	Pakkolisenssijärjestelmä	1001
9.2.	Sopimuslisenssijärjestelmä	1002

10. Lähioikeudet.....	1005
10.1. Mitä lähioikeudet ovat?	1005
10.2. Esittävän taiteilijan suoja	1005
10.3. Ääni- ja kuvataallenteiden tuottajan suoja.....	1006
10.4. Radio- ja televisiolähetyksen tuottajan suoja	1007
10.5. Valokuvasuoja	1008
10.6. Luettelosuojaja tietokantasuoja.....	1010
10.7. Uutissuojasta lehtikustantajien oikeuteen	1012
3. PATENTTIOIKEUS	1015
<i>Taina Pibblajarinne, Anette Alén ja Juli Mansnérus</i>	
1. Mitä suojataan ja miksi?	1015
2. Patenttijärjestelmät ja niiden perustat	1015
3. EU ja patenttioikeus	1017
4. Patenttioikeuden voimassaoloaika.....	1019
5. Patenttioikeuden saamisedellytykset	1019
5.1. Patentoitavissa olevat keksinnöt	1019
5.2. Uutuus- ja keksinnöllisyysedellytys	1022
6. Suojan sisältö ja ulottuvuus	1025
7. Patenttioikeuden rajoituksista	1027
7.1. Konsumoituminen.....	1027
7.2. Ennakkokäyttöoikeus ja pakkolisenssi	1027
7.3. Muita rajoituksia	1029
8. Hyödyllisyysmallioikeus	1030
4. TUNNUSMERKKIOIKEUS	1033
<i>Taina Pibblajarinne, Anette Alén ja Juli Mansnérus</i>	
1. Mitä suojataan ja miksi?	1033
2. Tavaramerkkioikeus ja tavaramerkin funktiot.....	1033
3. Toiminimioikeus ja toiminimen funktiot	1035
4. EU-tunnusmerkkioikeus	1036
5. Tavaramerkkijärjestelmät	1036
6. Tunnusmerkkioikeuksien voimassaoloaika	1036
7. Tunnusmerkkioikeuksien saamisedellytykset.....	1039
7.1. Tavaramerkin rekisteröintiedellytykset	1039
7.2. Toiminimen rekisteröintiedellytykset	1044
7.3. Tavaramerkin tai toiminimen vakiinnuttaminen	1045
7.4. Kollisoiden ratkaisu	1046
8. Suojan ulottuvuus ja sisältö	1047
8.1. Sekoitettavuusedellytys tavaramerkkioikeudessa	1047
8.2. Sekoitettavuusedellytys toiminimioikeudessa	1049
8.3. Laajennettu tavaramerkkisuoja sekä toiminimien Kodak-suojan ja rotanmyrkkycopin mukainen suoja1049	
8.3.1. Laajennettu tavaramerkkisuoja	1049
8.3.2. Kodak-suojan ja rotanmyrkkycopin mukainen toiminimisuoja	1052
8.4. Käyttö elinkeinotoiminnassa	1052
8.5. Käyttö tunnusmerkin tehtäviä vahingoittavalla tavalla	1053
9. Tunnusmerkkisuojan rajoitukset	1053
9.1. Tunnusmerkkioikeuksia koskevat rajoitukset.....	1053
9.2. Rajoitukset tavaramerkkioikeuteen.....	1054
9.3. Rajoitukset toiminimioikeuteen	1058
10. Verkkotunnukset	1059

5. MALLIOIKEUS 1061

Taina Pibblajarinne, Anette Alén ja Juli Mansnérus

1. Mitä suojataan ja miksi? 1061
2. Mallioikeusjärjestelmät ja EU:n mallioikeus 1061
3. Mallioikeuden voimassaoloaika 1063
4. Mallioikeuden saamisedellytykset 1063
 - 4.1. Uutuusedellytys 1064
 - 4.2. Yksilöllisyusedellytys ja luova työ 1065
 - 4.3. Moniosaisen tuotteen uutuus ja yksilöllisyys 1065
 - 4.4. Muita rekisteröintiedellytyksiä 1066
5. Suojan sisältö ja mallioikeuden rajoitukset 1067
6. Rekisteröimätön yhteisömalli 1069
7. Suhde tekijänoikeuteen 1069

6. IMMATERIAALIOIKEUKSIEN HYÖDYNTÄMISESTÄ 1071

Taina Pibblajarinne, Anette Alén ja Juli Mansnérus

1. Kenelle immateriaalioikeudet kuuluvat? 1071
 - 1.1. Lähtökohdat 1071
 - 1.2. Immateriaalioikeuksien luovutus 1071
 - 1.3. Immateriaalioikeudet ja työsuhde 1072
2. Erityiskysymys: tekijänoikeuden kollektiivihallinto 1074

7. IMMATERIAALIOIKEUKSIEN PUOLUSTAMISESTA 1075

Taina Pibblajarinne, Anette Alén ja Juli Mansnérus

1. Yleistä 1075
2. Kieltovaatimukset 1076
3. Rikosoikeudellisista seuraamuksista 1076
4. Vahingonkorvaus, hyvitys ja muut taloudelliset seuraamukset 1077

VI SOPIMATON MENETTELY 1079

1. SOPIMATON MENETTELY LIKETOIMINNASSA 1081

Johan Bärlund

1. Johdanto 1081
2. Markkinoinnin sopimattomuus 1085
3. Sopimaton jäljittely ja norkkiminen 1094
4. Puuttuminen sopimussuhteisiin 1097
5. Pyramidihuijaukset 1098
6. Seuraamukset ja oikeussuojaa tarjoavat elimet 1098

2. LIIKESALAISUUKSIEN SÄÄNTELY 1103

Johan Bärlund

1. Liike- ja yrityssalaisuudet 1103
2. Seuraamukset 1111

3. LAHJONTA	1117
<i>Johan Bärlund</i>	
4. SOPIMUSEHTOJEN SÄÄNTELY	1121
<i>Johan Bärlund</i>	
<hr/>	
VII KULUTTAJAOIKEUS	1127
<hr/>	
1. KULUTTAJAOIKEUDEN PÄÄPIIRTEET	1129
<i>Klaus Viitanen</i>	
1. Kuluttajansuojalainsäädäntö	1129
2. Soveltamisala ja peruskäsitteet	1134
3. Kuluttajaviranomaiset ja riidanratkaisuelimet.....	1138
3.1. Kuluttajaviranomaiset.....	1138
3.2. Markkinaoikeus	1140
3.3. Yksilölliset kuluttajariidat	1143
3.4. Ryhmäkanne.....	1148
3.5. Kansainväliset kuluttajariidat.....	1152
4. EU-kuluttajaoikeus	1156
2. MARKKINOINNIN JA SOPIMUSEHTOJEN SÄÄNTELY	1163
<i>Klaus Viitanen</i>	
1. Markkinoinnin sääntely.....	1163
1.1. Vuoden 2005 markkinointidirektiivi.....	1163
1.2. Markkinoinnin sääntely KSL 2 luvun mukaan	1167
1.2.1. Yleistä	1167
1.2.2. Hyvän tavan vastainen markkinointi.....	1169
1.2.3. Sopimatonta menettelyä koskeva yleislauseke.....	1171
1.2.4. Markkinoinnin tunnistettavuus.....	1173
1.2.5. Harhaanjohtavan markkinoinnin kieltö	1174
1.2.6. Elinkeinonharjoittajan suora tiedonantovelvollisuus.....	1181
1.2.7. Aggressiivisen menettelyn kieltö.....	1184
1.2.8. Lisäedut ja sattumanvaraiset edut markkinoinnissa	1186
1.3. Kansainvälinen markkinointi.....	1189
2. Sopimusehtojen sääntely	1193
3. TUOTTEIDEN TURVALLISUUS	1203
<i>Klaus Viitanen</i>	
1. Lainsäädäntö	1203
2. Tuoteturvallisuus	1205
2.1. Yleinen tuoteturvallisuus	1205
2.2. Erityinen tuoteturvallisuuslainsäädäntö.....	1209
3. Tuotevastuu	1210
3.1. Oikeuskehitys	1210
3.2. Tuotevastuulaki.....	1211
3.3. Tupakkaoikeudenkäynnit.....	1216
3.4. Lääkevahinkojen korvaaminen	1219

4. KULUTTAJASOPIMUKSET	1223
<i>Johan Bärnlund</i>	
1. Johdanto: Keinot ja rakenteet	1223
2. Sopimuksen synty, sopimusehdot ja sopimuksen tulkinta	1226
2.1. Sopimuksen synty	1226
2.2. Sopimusehdot	1228
2.3. Sopimuksen tulkinta	1232
3. Kuluttajankauppa	1233
3.1. Sääntelyn yleiskuva	1233
3.2. Tavarankauppa	1235
3.3. Tavarantoimitus	1237
3.4. Viivästys ja sen seuraamukset	1238
3.4.1. Kaupan purku	1239
3.4.2. Vahingonkorvaus	1240
3.5. Tavarantoimituksen virhe	1242
3.6. Virheen seuraamukset	1253
3.6.1. Virheen oikaisu	1253
3.6.2. Hinnanalennus	1255
3.6.3. Kaupan purku	1255
3.6.4. Vahingonkorvaus	1257
3.6.5. Oikeus pidettyä kauppahinnan maksusta	1260
3.6.6. Oikeudellisen virheen seuraamukset	1260
3.7. Ostajan velvollisuudet ja sopimusrikkomuksen seuraamukset	1260
3.7.1. Kauppahinta ja sen suorittaminen	1261
3.7.2. Viivästyksen seuraamukset	1262
3.7.3. Ostajan muut velvoitteet	1264
4. Digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluja koskevat sopimukset	1264
5. Eräät kuluttajapalvelukset	1269
5.1. Palvelusuorituksen aikataulu	1270
5.2. Palvelusuorituksen sisältö ja suoritusvirheen seuraamukset	1271
5.3. Tilaajan suoritusvelvollisuus	1276
6. Etä- ja kotimyynti	1279
7. Asuntojen hankinta	1285
7.1. Sääntelyn yleiskuva	1285
7.2. Asuntokauppalaian tavoitteet ja soveltamisala	1286
7.2.1. Sääntelyn perustelut	1286
7.2.2. Asuntokauppalaian soveltamisala ja pakottavuus	1286
7.3. Asunnonostajan suoja rakentamisvaiheessa	1287
7.3.1. Suojasääntelyn tarkoitus ja rakenne	1287
7.3.2. Turva-asiakirjat	1288
7.3.3. Taloussuunnitelma	1289
7.3.4. Osakkeen luovutus ja panttaus rakentamisvaiheessa	1290
7.3.5. Vakuudet ja vakuutukset suojajärjestelyinä	1291
7.3.6. Osakkeenostajien valvontamahdollisuus	1292
7.4. Asunnonostajan suoja tarjousvaiheessa: varausmaksu, käsiraha ja vakiokorvaus	1293
7.5. Uuden asunnon kauppa	1294
7.5.1. Myyjän velvollisuudet	1294
7.5.2. Myyjän viivästys ja sen seuraamukset	1295
7.5.3. Uuden asunnon virhe	1296
7.5.4. Uuden asunnon virheen seuraamukset	1299
7.5.5. Ostajan velvollisuudet	1303
7.6. Käytetyn asunnon kauppa	1304

8.	Kuluttajaluotto	1305
8.1.	Säätelyn yleiskuva	1305
8.2.	Säätelyn soveltamisala ja käsitteet.....	1306
8.3.	Kuluttajaluottosopimuksen tekeminen	1309
8.4.	Kuluttajaluoton maksaminen.....	1313
8.5.	Ulkopuolisen rahoittajan vastuu kaupasta.....	1314
8.6.	Tilinhaltijan vastuu luottokortin käytöstä.....	1314
9.	Kuluttajavakuutusopimus	1316
9.1.	Säätelyn rakenne.....	1316
9.2.	Vakuutusopimuksen tekeminen ja tiedonantovelvollisuus	1317
9.3.	Vakuutuksenottajan sopimusvelvoitteet	1320
9.4.	Vakuutuksenantajan sopimusvelvoitteet	1322
10.	Sähkö- ja viestintäpalvelusopimus	1323

VIII KILPAILUNRAJOITUKSET JA JULKISET HANKINNAT

1327

1. KILPAILUOIKEUDEN PERUSTEET

1329

Petri Kuoppamäki

1.	Termistöä	1329
2.	Kilpailunrajoitukset ja taloudellinen kilpailu	1329
3.	Talousteoria ja käytännön kilpailupolitiikka	1332
4.	Miksi kilpailua suojellaan?	1335
4.1.	Allokatiivinen tehokkuustappio.....	1337
4.2.	Dynaaminen tehottomuus	1338
4.3.	Tulonsiirrot kuluttajilta monopoliyritykselle	1339
5.	Oikeudellinen kehitys	1342
5.1.	Kilpailuoikeuden historiallinen tausta	1342
5.2.	EU:n kilpailuoikeus	1342
6.	Kilpailulain tavoitteet ja tulkinta	1346
7.	Kilpailulain soveltamisala	1351
7.1.	Asiallinen soveltamisala	1351
7.1.1.	Työmarkkinat	1351
7.1.2.	Maatalous	1352
7.2.	Alueellinen soveltamisala.....	1352
7.3.	Kilpailulain suhde EU:n kilpailuoikeuteen	1353
7.4.	Elinkeinonharjoittaja	1357
7.5.	Julkiset kilpailunrajoitukset ja kilpailuneutraliteetti.....	1358
8.	Kilpailuviranomaiset ja menettely pääpiirteittäin	1365
8.1.	Kilpailu- ja kuluttajavirasto	1365
8.2.	EU:n viranomaisverkosto	1368
8.3.	Markkinaoikeus	1369
9.	Seuraamukset kilpailusääntöjen rikkomisesta	1370
9.1.	Menettelyn kieltäminen	1370
9.2.	Puolustautumisoikeudet	1372
9.3.	Seuraamusmaksu	1375
9.4.	Leniency-menettely kartelliasioissa	1381
9.5.	Sopimusten pätemättömyys.....	1385
9.6.	Vahingonkorvaus	1388

2. KILPAILUA RAJOITTAVAT SOPIMUKSET JA HYÖDYLLISTEN SOPIMUSTEN SALLIMINEN..... 1395

Petri Kuoppamäki

1.	Lähtökohtia	1395
2.	Kartellikiellon alaan kuuluvat sopimukset, päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat	1397
2.1.	Vakavimmat kilpailunrajoitukset	1398
2.2.	Sopimus, päätös tai yhdenmukaistettu toiminta	1400
2.3.	Elinkeinonharjoittajien yhteenliittymät.....	1401
2.4.	Konserninsisäiset sopimukset	1402
2.5.	Epäitsenäiset kauppaedustajat	1402
2.6.	Vähämerkitykselliset kilpailunrajoitukset.....	1403
3.	Hyödyllisten sopimusten salliminen	1404

3. HORISONTAALISET KILPAILUNRAJOITUKSET 1411

Petri Kuoppamäki

1.	Yleistä	1411
2.	Hintakartellit.....	1412
3.	Tarjouskartellit	1417
4.	Tuotannonrajoitukset ja markkinoiden jakaminen	1419
4.1.	Tuotannonrajoitukset.....	1419
4.2.	Markkinoiden jakaminen	1419
4.3.	Hankintalähteiden jakaminen	1420
4.4.	Kollektiivinen boikotti.....	1420
4.5.	Yrityskauppoihin liitetyt kilpailukieltosopimukset.....	1421
5.	Horisontaalisia sopimuksia koskevat ryhmäpoikkeukset	1424
5.1.	Tutkimus- ja kehityssopimukset	1426
5.2.	Teknologiansiirtosopimukset.....	1427
5.3.	Erikoistumisopimukset	1428
4.	Horisontaalisia sopimuksia koskevat suuntaviivat	1429

4. VERTIKAALISET KILPAILUNRAJOITUKSET 1433

Petri Kuoppamäki

1.	Johdanto	1433
2.	Vertikaalisia sopimuksia koskeva ryhmäpoikkeusasetus	1434
3.	Määrä hinnoittelu.....	1436
4.	Muut kuin hinnoittelua koskevat vertikaaliset rajoitukset	1438
5.	Yksinomaisuussopimukset	1438
6.	Selektiivinen jakelu.....	1439

5. MÄÄRÄÄVÄN MARKKINA-ASEMAN VÄÄRINKÄYTTÖ..... 1443

Petri Kuoppamäki

1.	Yleistä	1443
2.	Määräävä markkina-asema.....	1446
2.1.	Määräävän markkina-aseman tunnusmerkistö	1447
2.2.	Markkinarakenne, markkinakäyttäytyminen ja markkinatulokset	1449
2.3.	Riippuvuussuhteen merkitys.....	1451
2.4.	Relevanttien markkinoiden määrittely.....	1453
2.4.1.	Relevantit hyödykemarkkinat	1454
2.4.2.	Relevantit maantieteelliset markkinat	1457
2.5.	Kokonaisvaltainen tarkastelu	1460
2.6.	Yhteinen määräävä asema.....	1460

3.	Määrävän markkina-aseman väärinkäyttö	1464
3.1.	Väärinkäytön yleiset tunnusmerkit	1465
3.2.	Liikesuhteesta pidättäytyminen ilman asiallista syytä	1469
3.3.	Määrävässä asemassa oleva yritys ja immateriaalioikeudet	1471
3.3.1.	Yleistä	1471
3.3.2.	Väärinkäytön tyyppitilanteita	1472
3.3.3.	Magill ja IMS Health	1473
3.4.	Yksinomaisuussopimukset	1476
3.5.	Jälleenmyynti- ja käyttörajoitukset	1477
3.6.	Sidonta	1478
3.7.	Hintasyrjintä	1482
3.8.	Sallitut ja kielletyt alennuskäytännöt	1486
3.8.1.	Määräalennukset	1488
3.8.2.	Funktionaaliset alennukset	1488
3.8.3.	Uskollisuusalennukset	1489
3.8.4.	Tavoitealennukset	1490
3.8.5.	Sitovat alennukset	1491
3.9.	Saalistushinnoittelu	1493
3.10.	Monopolihinnoittelu	1495
6.	YRITYSKAUPPAVALVONTA	1499
	<i>Petri Kuoppamäki</i>	
1.	Yrityskauppaavalvonnin tavoitteet ja merkitys kilpailuvalvonnassa	1499
1.1.	Yrityskauppojen kilpailuvaikutukset	1499
1.2.	Yrityskauppaavalvonnin suhde kilpailulain kieltoihin	1502
1.3.	Yrityskauppaavalvonnin tavoitteita ja periaatteita	1503
2.	Yrityskauppaavalvontaa koskevien säännösten soveltamisala	1505
2.1.	Yrityskaupan määritelmä	1505
2.1.1.	Määräysvallan hankkiminen	1506
2.1.2.	Liiketoiminnan hankinta	1507
2.1.3.	Sulautuminen	1508
2.1.4.	Toiminnallisesti itsenäisen yhteisyrityksen perustaminen	1508
2.1.5.	Yrityskaupan liitännäisrajoitukset	1509
2.2.	Liikevaihtorajat	1510
2.3.	EU:n sulautuma-asetuksen soveltamisala	1511
3.	Menettely pääpiirteittäin	1512
3.1.	Ilmoitusvelvollisuus	1512
3.2.	Yrityskauppaa koskevan ilmoituksen käsittely Kilpailu- ja kuluttajavirastossa	1514
3.3.	Toimeenpanokielto	1515
3.4.	Ilmoitusvelvollisuuden ja toimenpidekiellon laiminlyönnin seuraamukset	1515
3.5.	Yrityskauppaa koskevan asian käsittely markkinaoikeudessa	1516
3.6.	Asian ottaminen uudelleen käsiteltäväksi	1516
4.	Yrityskaupan kieltäminen ja ehtojen asettaminen	1517
4.1.	Kieltotunnusmerkistö	1518
4.2.	Määrävän markkina-aseman syntyminen tai vahvistuminen	1519
4.3.	SIEC-testi	1521
4.4.	Kilpailun olennainen estyminen	1524
4.5.	Tehokkuusvaikutukset ja failing company -puolustus	1525
3.1.	Ehtojen asettaminen	1528

7. JULKISET HANKINNAT 1533

Petri Kuoppamäki

1. Johdanto	1533
1.1. Julkisten hankintojen kansainvälisestä sääntelystä	1533
1.2. Hankintalain kokonaisuudistus	1535
1.3. Kynnysarvot ja niiden merkitys	1535
1.3.1. Kotimaiset kynnysarvot.....	1537
1.3.2. EU-kynnysarvot.....	1537
1.3.3. EU:n sisämarkkinaoikeuden periaatteet.....	1539
1.3.4. Peruspalvelusektori	1540
1.4. Julkisten hankintojen sääntelyn tavoitteet ja keskeiset periaatteet	1542
2. Julkisia hankintoja koskevien säännösten soveltamisala	1547
2.1. Mitä tarkoitetaan julkisella hankinnalla?	1547
2.1.1. Hankinnan yleismääritelmä	1547
2.1.2. Hankintatyypit.....	1548
3.1. Hankintayksiköt, joihin säännöksiä sovelletaan	1551
4. Hankinnoissa noudatettavat menettelysäännöt	1554
4.1. Yleinen kilpailuttamisvelvoite ja sen poikkeukset.....	1554
4.2. Vaihtoehtoiset hankintamenettelyt	1556
4.3. Tarjouspyynnölle asetetut vaatimukset.....	1562
4.4. Kelpoisuutta vailla olevan ehdokkaan tai tarjoajan sulkeminen tarjouskilpailun ulkopuolelle	1564
4.5. Tarjouksen hylkääminen	1566
5. Hankinnasta päättäminen	1569
5.1. Alhaisin hinta ja kokonaistaloudellisuus	1569
5.2. Kirjallinen hankintapäätös	1571
6. Oikeusturvakeinot	1572
6.1. Reaalikeinot.....	1574
6.2. Hyvitysmaksu	1576
6.3. Vahingonkorvaus	1577
6.4. Tehottomuusseuraamus	1578
6.5. Seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen	1579
Lähteet.....	1581
Oikeustapaushakemisto	1607
Asiahakemisto.....	1621